

երկրագործական սնով ոչ մէկը վարեց, ոչ մէկը ցանեց եւ ոչ մէկը քաղեց, թէ որ Աւրապիոյ մտան կը սիրենք որ առնենքնիս կը քանդէ, գէթ անոնց խելքն եւ անոնց փորձառու հանձարն ալ սիրենք, որ աւերակնիս շինենք, Արկորդ՝ սակորնիս հասա է, որով կը գիտանանք, ըսել կուզեմ՝ հայրենական տուն, կաբուած, պատրաստ գրամ ունէինք մինչեւ ցարդ անձայն կերանք, Աստուած ողորմած է ըսինք քնացանք, ու ահա կարթնանք պարապուծեան մէջ, անօթի ծարաւ, արհեստնիս չի բանիր, կնիկնիս մտայնի կը վազեն, գըրամ կուզեն, տունը ալ-Ֆուսկայ կը սաղեն, առաջ թէ որ օրը երկու արծաթ մէճիս կը բաւէր տան ծախուց, հիմն հինգ եւս կը պակտի : Ասոնց ամենուն պատճառը նորասիրութիւնն է, ուստի երբ որ մեր Աղբը եւս նորասիրութիւնը թողու, այս ա մենք կ'անհետին եւ այն ժամանակ միայն կարելի է յուսալ մեր Աղբին համար յառաջագիմութիւն :

Ա. Պ. Վ.

Ա Ռ Ո Ղ Ջ Ա Կ Ա Ն

(Շարունակութիւն, տես թիւ 11.)

Յանկութեան կիրքը, որդեակեր իմ, անխոհեմ եւ չար սէրը, որ սէր կոչուելու արժանի չէ, այս ամեն չարեաց հետ տակաւին ինչեր, ինչ փորձանքներ բերած է եւ կը բերէ ձեր գլխուն : Ամեն բնազննին փիլիսոսփաներու եւ հըմուտ բժշկաց փորձովն ստուգուած է, որ ցանկութիւնը հարկան ձեր ներքին գործարանները կը շիտթէ, կենսական հիւթը կը թիւնտարէ եւ կ'ապականէ, ընդհանուր ջղային տկարութեամբ ձեր անգամնին ու գրայարանքներն իրենց

պատշաճ գործողութիւնը կը կրուսանեն : իրենց պաշտօնը կատարելու անկարող կը լինին, ձեր ձեռքերը թուլցած կը գողան եւ ոտքերը կը դեղեւին, տկանները կը շառաշեն եւ լուրութեան կարողութիւնը կը պակտի, ձեր աչքերուն տեսութիւնը կը նուազի եւ կ'ըսպառի :

Շատերու թշուառութեան առիթ եղող մէկն ալ այն է որ այս վիճակիս մէջ շատերն ամուսնացած ու իրենց սիրոյ եւ ուրախութեան առաջին օրերը դառնացուցած են անկարող լինելով իրենց ամուսնական պարտքը կատարել, եւ իրենց այս ապօրուութեան պատճառը չը գիտնալով որ բուն իսկ իրենք են, յիմարարար կը դիմեն անմիտ տէլիքներու եւ մուսնելու եւ շատ անգամ չարարարոյ խաբերաներու կամ ո՛ր եւ իցէ յիմար անպիտանի մը, կ'աղաչեն, ոտքը ձեռքը հազար անգամ կը համբուրեն, ստակնին կը մեխեն, վերջապէս ամեն բան չեն խնայեր միայն թէ դարման մի գրտնեն, բայց շատ անգամ յոյսերնին ի դերեւ կ'ենէն եւ իրենք ընդերկար կը մնան նայն տկարութեան մէջ, քիչ անգամ կը պատահի որ գիտցողի մի հանդիպին եւ օգուտ քսուեն : Այլ ահա բացարձակապէս կ'ըսեմ, որ այս ամեն աղետից մէկ հատիկ ու վճռական դարմանն է քրիստոնէական սրբութիւն, ողջախոհութիւն եւ ժուկալութիւն, որոյ հետ նաեւ հմուտ բժշկի մը դարմանը : Բայց դարձեալ կը կրկնեմ թէ պէտք է գիտնալ որ առանց ողջախոհութեան որ եւ իցէ դարման անօգուտ է, քանզի տեւողութիւն չունի :

Չարհուրելի կէտ մի եւս կայ՝ զոր չեմ ուզեր զանց առնել, բղձախոհ մը լին, որ այսպէս իւր զօրութիւնը որ կարացուցած եւ անձը եղծած է, եթէ գժբաղդարար սոսանց ժուկալու

Թեամբ կողգուրուելու ամուսնանայ, շատ անգամ զուտի չունենար և եթէ զուտակներ ունենալու յաջողի, այն զուտակները կամ բնաւ արեւ չը պիտի տեսնեն, եւ կամ ծնելէն վերջը թոշնած ու թառամած տունկի նրման պիտի թաթափին ու չորանան, իսկ որ և իցէ միջոյններով եթէ ապրին, ո՛հ, խեղճ կեանք, ի՛նչ տղութեան պիտի լինի նոցա կենաց ընթացքը. այն թշուառ էակները հիւանդոտ, ցաւալից, հաշմոտ, վիրալից, ծիրեալ եւ շատ հիւանդութեանց դիւր մէտ կեանք մի պիտի անցունեն. տանջանք պիտի լինին թէ իրենց անձին և թէ իրենց շրջակայից. ի՛նչ երանութիւն պիտի առթեն այսպիսի զուտակներ իրենց գերգաստանին. ի՛նչ բերկրանք ու միսթարութիւն պիտի զգան ամուսինք. ընտանեկան կենաց քաղցրութիւնն ու խաղաղութիւնը սէր պիտի վայելեն, մարդկութիւնը կամ ազգը ի՛նչ օգուտ պիտի սպասէ իւր այսպիսի անդամներէն և ի՛նչ պիտի վայելէ. եթէ այսպէս երթայ եւ շորունակէ, մարդկային ազգը խումբ մի զածածներ, ցուցանքաւոր հրէշներ և հաշմոտ անգամներ պիտի սենենայ, որ պատիւ չը բերէ իրեն : Քանզի իւր զեղճման և ապահանեալ վարուց արդիւնքն ու հետեւանքն է այս. առաքինութիւն և օրինապահութիւն չունենալուն ապացոյցն է. վասն զի բարի վարուց հետեւանքն է առողջութիւնը, զօրութիւնը և աշխատասիրութիւնը, հետեւաբար իւր վարձքն ունի՝ զուարթ բերկրանքն ու սրտի խաղաղութիւն : Իմաստասէր մի իրաւամբ երջանկութեան համար սա երեք պայմանները կը պահանջէր, առողջ մարմին, ազատ միտք, ու մաքուր սիրտ : Քանզի ի՛նչ պէս կարելի է երջանիկ ըլլալ, երբ մեր մարմնոց մէկ կտրի վնաս զգալով արեւ

րութեամբ և մտատանջութեամբ կը խռովի մեր միտքը. ինչպէս երանելի կրնամք ըսուիլ, երբ մեր միտքը զանազան սուտ ու միասակար նախապաշարութիւններով, առասպելներով և կամ չար խորհուրդներով կաշկանդուած է. ո՛հ, միթէ կարելի է երջանիկ համարիլ, երբ մեր սիրտն ապահանուած է մութութեան և մոլորութեանց պժգալի կեղտերով. քաւ լիցիւ Ուրեմն մարդկան ազգի թշուառութեան պատճառն իրենց անսանձ թողած կիրքերն են :

Ե.

Գուք նոյն մանկուէր, պատանիք և երիտասարդք, այս ամէնը լսելով արդեօք համոզուեցա՞ք, որ ցանկութեան խորհուրդը իւր բարբարոսական հետեւանքներովը ձեր կենաց դահիճն ու ձեր քաղցր երջանկութեան թշնամին է. արդեօք ձեր այժմեան ունեցած շատ կամ սակաւ միասնեանովը բազրատելով իմ ասածներս՝ կարող եղա՞ք հետեւցնել, որ ձեր ապագան ողորմելի և թշուառ է : Այս անաչառ դատողութիւնն ընողը պիտի շահի :

Քայց ես գիտեմ և քաջ համոզուած եմ որ ձեզմէ իմ ստ շատերը որ առաւել կամուպաշտ են՝ տակաւին չը պիտի հաւատան թէ կիրքերը, մանաւանդ ցանկութեան կիրքը կարող են այդչափ վնասներ հասցնել, և ինչպէս պակասա միտք կը կարծեն, գորտ ալ վավաշտ գործողութիւնք կամ նոցա խիստ հասարակը, գիճութիւնը իբր անհրաժեշտ կարեւորութիւն կը համարին, ո՛չ, խիստ կը սխալին զայս ըսողք եւ չորաչար կը մոլորին նոցա հետեւողք. քանզի այդ եղեռնագործ մոլութիւնը բնաւ մէկու մի համար ոչ մի ժամանակ կարեւորութիւն չունենալէ զատ,

ինչպէս յայտնեցինք, խիստ մեծ վնաս
ներու ալ պատճառ է :

Կան ձեզմէ շատեր ալ, որք կ'ըսեն
թէ այս որ կամ այն որ խիստ մոլած է
այդպիսի չար կրիւք, եւ յաճախակի
զանազան միջոցներով կը կատարէ իւր
չար կամքը, բայց բնաւ վնաս մի կրած
չունի, միշտ առողջ և առողջ է եւ
ուրիշ ասոնց նման շատ մի իրենց մու-
լութեանը նպաստաւոր առարկու-
թիւններ կ'ընեն, Ես չեմ մեղադրեր,
մանաւանդ աւելի ուրախ կը լինիմ, եւ
թէ իրենց մասց մէջ յղացած դեռ
ևս ուրիշ առարկութիւններն ալ գիտ-
նամ, որոց հնարաւոր պատասխաններն
ու լուծու մը և ճշմարիտ պատճառնե-
րն ըստ կարի տալով՝ կարողանամ ա-
զատել զիրենք այն ամեն վտանգներէն
յորս կը ձգէ չար ցանկութիւնը :

Ձեզ վնասակար է սուտ բարեպաշ-
տութեամբ կեղծաւորիլն ալ, վասն զի
անով այդոց միտքը կը շիտթէք, որք և
զձեզ անարատ համարելով՝ կը բաշտին
բան խօսելու եւ դուք կը մնաք նոյն
ախտին մէջ և կը մաշիք չարաչար :

Յիրաւի որդեակք իմ, կը տեսնեմ
որ հետախոյզ էք, ինչպէս ըսե նկա-
տեր էք որ այդ մոլութեան հետեւող
ներէն ոմանք շատ մեծ վնաս չեն կը-
բած, թերևս շատ անգամ այդ խօսքն
բած առեկնիդ զձեզ իսկ ակնարկած
լինիք, թէ և սարդ խօստուլանիք աւե-
լի ըսե կ'ընէք, քանզի գուցէ այդպիսի
իսկ խորհուրդներով ապահով կը լի-
նիք և ձեր վերայ վտանգ չը նշմարելով
ձեր մոլութեան մէջ յարատեւէք եւ
յանկարծ օր մի զձեզ փշուած կը տես-
նէք՝ երբ ալ անօգուտ կը լինի ձեր բե-
կորները դարմանել :

Արդարեւ հանապազօրեայ օրինակ-
ներով տեսնուած է, որ ձեզմէ ոմանք
չուտով կենթարկին մոլութենէ յառա-
ջայսմ դառն վնասներուն, իսկ ոմանք

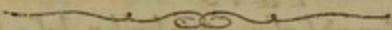
երկար ատեն շարունակելով իրենց
կրից թելադրածը, երեւելի և դուրսն
յայտնի վնաս մի չեն կրեր, կամ գէթ
այնպէս կը համարին թէ չեն կրեր, որ
արդարև մեծ բարեբաղդութիւն է եւ
թէ մէկուն պատահած է, սակայն իմ
խօսքերս լսողները պէտք չէ վստահա-
նան իրենց այդ բարեբաղդութիւն վերայ,
պէտք չէ կարծեն որ մինչ խապառ պիտի
դիմանան : Ա՛խ, որչափ գէշ են այսպի-
սիներն որք այսու վստահութեամբ
թէ իրենք չեն զգուշանար, առաւել
կը մոլին և թէ այս փաստով զայս ալ
համոզելով այդոց չարեաց ալ պատճառ
կը դառնան :

Սակայն մի վստահիք որդեակք իմ,
ձեր այդ հաղուադիւտ յաջողակու-
թեան վերայ, զոր բնութեան և ձեր
ծնողաց առաքինութեան պարտական
էք, սակայն եթէ այդպիսի տկար խոր-
հուրդներով, այդ ընտիր բարեմաս-
նութեան յարգը չը ճանչնաք, կը գայ
օր, որ դուք եւս կը կորուսանէք զայն,
քանզի այդ չար ախտին հետեւող ու
չը վնասուող չը կայ :

Մտածեցէք, որդեակք իմ, խիստ
բարակ ապակին թէթեւ հարուածով
մի կը կտորի, իսկ հաստ ապակին դժ-
ուարաւ կամ ստատիկ հարուածով կը
կտորի, բայց վերջապէս կը կտորի : Մի
թէ չէք տեսներ որ հոն ու քարք նոյն
սնդութիւնը չունին, և քար քարէ ա-
ւելի կարծր ու դիմացկուն է, չէք գի-
տեր որ երկաթն ու կապորը տարբեր
կարծրութիւն ունին : Բայց ասոնց ա-
մենէն կարծր ու դիմացկունին վերայ
եւս երկարատեւ ու շարունակեալ
հարուածները պարապ չեն երթար,
ամեն մէկ հարուած աննշմարելի փոշիի
չափ մասեր վրցնելով՝ կը գայ ժամա-
նակ, որ մեծ խրամ մի կը բանայ, ու-
րեմն չը կայ հարուած մի որ պարապն
անցած լինի, անշուշտ մեծ կամ փոքր

քի կամ շատ, կանուխ կամ ուշ ներգործութիւն պիտի ընէ. այս տարբերութիւնն ալ կը ստատահի նիւթին զանազանութենէն. այսինքն տկար կամ լծաւոր լինելէն. հարուածն սկսուած ժամանակէն, այսինքն կանուխ կամ ուշ կտելէն, յաճախելէն, տեւողութենէն և այլն: Ահա զուր ալ ճիշդ այսպէս էք. ձեր կիրքերն ու մղութիւնները եթէ ձեզմէ տմանց վերայ շատով երեւելի ներգործութիւն չընէր, պատճառն այն է, որ նախ նոցա կազմը բնութեամբ ամուր և կատարեալ առողջ կը լինի. երկրորդ՝ իրենց կիրքերը բարեբաղդութեամբ և բարերար պատճառով մի ուշ արթնցած և գործադրուած կը լինին և յաճախած չեն լինիր. երրորդ՝ չեն յարատեւեր. այլ շուտով կը զգան և ետ կը կենան: Այս առիթները, այն կարող են փնտնելն անտեսանելի ընել, բայց փնտնիտառ արգիլել չեն կարող. ուստի բնաւ պէտք չէ փնտահիլ:

(Շարունակութիւն)

ԻՍՄԻ ԶՐԶԱՍԻԱՅԱՅՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ
ԳՈՐԾ ԶՈՒՆԻՄԲ

Արշալոյս իւր 975 թուով գործեալ Սիօնի գէմ յարձակած էր իրեն բնական լեզուաւ և թշնամական ոգւով: Նոյնպէս Հայրենիքի 176 թուոյն մէջ օտարկուսութենէ լուծուած Կարապետ Տ. Մինասեանը նամակ մի հրատարակած էր իւր Կիստաստիանի Սիօնի հերքման. Սիօն թէ Արշալոյսն և թէ Հայրենիքի հրատարակութեանց մէջ հակառակութեան ցած սգի մը նշմարելով՝ չուզեր պատասխանել և իւր էջերը անօգուտ բանակաւութիւն լեցնել: Սիօն բաւական կը համարի

յայտնել, որ չունի իրենց հակառակասիրութեան կիրքը և չը անուշանելի յինքն ատելութիւն և խռովասիրութիւն ուզի, որ ամեն ողջամտաց զգուանք կ'առթէ և ոչ այլ ինչ. այլ Սիօնի նշանաբանն է ԽԱՂԱՂԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ և ՄԱՐԻԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ: Բայց որովհետեւ Արշալոյս մասնաւոր նպատակաւ կը ջանայ Երուսաղէմաց Միաբանութիւնը Էջմիածնաց Մայր Աթոռոյն և և նորս Գահակալ ամենայն Հայոց Վեհ. Կոթողիկոսին հետ թշնամացնել, այս մասին հարկ կը համարինք հետեւեալ պաշտօնական ազդը հրատարակել:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԻԲ
Ս.

Մանր Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռոյն իրաւունքն ու պատիւը ամեն կերպիւ պաշտպաններ է ցարդ և կը պաշտպանէ միշտ. քանզի Միաբանութիւնը լաւ դիտէ, որ Մայր Աթոռաց իրաւունքը, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ իրաւունքն է և Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ իրաւունքը Ազգի կեանքն է. հետեւաբար ինչպէս որ արժան է կեանքը սոսկապանել, նոյնպէս կը պահպանէ Մայր Աթոռաց իրաւունքը. այսպէս ալ նորս Վեհափառ Գահակալին հետ երբէք թշնամութիւն չունի. և եթէ ինչ ինչ գործոց մասին անհամաձայնութիւն լինի, այն եւս թշնամութիւն չէ:

Ուստի Արշալոյսը այս մասին բողբոջութիւն կը սխալի, երբ երկու Աթոռաց մէջ թշնամութիւն կերպով. վասն որ իր կը յորդորենք զի՛քք, որ այս անասի հրապարակական թշնամութեամբ կրկու Աթոռաց մէջ որամ ցանկելու չաջխատի, և ասով խնդրութեան սրբ. բողբոջն սրբորը չարատարել: